

[Transcript] Vinohradská 12 / Válka gangů na Haiti

Tady je Matěj Skalický a tohle je Vinohradská 12.
Doma v pekle nahají ty válčí gengy.
Stracený ráj v karybyku se propadl do temné propasti.
Jak to v ní vypadá, jak pomoc s lidem, kteří uvízli na dně a jak jste propastiven?
Povídám si s terezou vynhaniakovou z lékařů bez hranic.
Dnes je čtvrtek 14. září.
Hojterko, zdravím tě na hajty, kde přesně seš?
Já se teď konu pohybuji v hlavním městě hajty Port-au-Prince,
konkrétně to část, která se jmenuje Peggyville.
Peklo, kde v ládnou gengy tak zhruba vykresluje život
v hlavním městě hajty Port-au-Prince, Deník L. País.
Prí se tam stanou dvě desítky extrémně násilných činů za den.
Taková ta situace tam skutečně je
z pozice někoho, kdo tam strávil několik týdnů v rámci myselekařů bez hranic.
Určitě situace na hajty alarmující kritická,
někdo dokonce používá i slovo jako bezprecentní,
ale to je přece jenom trochu složité říct,
protože i mi jako lékaři bez hranic jsme tady více než 30 let,
ale hajty se pohybuje v krizích už desítky let.
A kde bys měla pobsat tak, jak to ty vnímá,
kdy sež už tam několik týdnů, tak jak na tebe
ta situace v Port-au-Prince působí?
Slo to asi dvě věci, které bych mohla změnit.
To je jeden můj takový obraz, který pro hajty jako zemi mám.
Já to jsem se tady vytvořila za ty poslední týne, co tady jsem,
a to je, že hajty je mohlo by být opravdu
neuvěřetelně krásným rájem na zemi, protože tady je krásná příroda
a krásný pláže, hory.
Ale zároveň se hajty propadlo do temný propasti,
kde se odehrává začervanej kruchná sílí,
ze který ho se hajty nedokáže vymotat,
tak to je můj takový obraz na hajty.
A co se týče mě a mojí vlastní bezpečnosti nebo pocitu?
My jako lékaři bez hranic tady máme poměrně
striktní bezpečnostní pravidla toho, jak se pohybujeme,
abychom rizika, která nikdy nejsou nulová,
tak abychom je minimálně dokázali snížit na co nejmenší riziko.
Takže já se tady volně po ulicích většinů nepohybuji.
Máme tady auta, která jsou jasně označená
logem lékařů bez hranic.
Je logo já mám na sobě na svojí vestě,
takže má to přece jenom nějaké tie limity, ta osobní svoboda.
Ale jinak se tady cítím poměrně bezpečně,
i když je pravda, že v očitých částech,

když se pohybujeme v tom hlavním městě,
jenodenně slejšíme střelbu.
Já jsem změnil ty dvě desítky extrémně silných činů,
co se pot tím mám představit.
Protože je situace kritická a nepřehledná,
a je to vlastně i kvůli tomu,
že je tady tolik ozbrojených skupin,
nebo obecně ozbrojených aktéru, kteří nosí zbraně.
Ať už to jsou pořádkové síly, policie,
ozbrojené skupiny, které označujeme jako gengy.
A jak je situace nepřehledná, tak samozřejmě dochází,
například k unosům dochází, ke střelbě.
Ale třeba nejedná se jenom o střelbu
mezi dvěma ozbrojenými skupinami,
ale třeba i zbloudilé střely, co problémem,
nebo si tady zapalují domy.
To je taky nějaký nový modus operandi toho,
jak třeba některé ty ozbrojené skupiny operují.
A co se týček zbloudilých střel,
a jedné části pohtophánc City Soleil,
kde máme nemocnici, tak tam jsme
fočitem období minulý rok našli
až 400 zbloudilých nábojnic,
jenom na území té nemocnice,
i když na tu konkrétní nemocnici
nikdo vilořeně nestřílal.
Ale ty zbloudila střeli jsou velký problém.
A jak se stalo, že z Haiti je peklo,
kde vládnou gengy, abych znovu citoval
tu Vietus L. Pais?
Já to vnímám tak, že
čím více zbraní je na území Haiti,
tím vzniká jenom větší
a větší následí, ze kterého
se potom stává ten začervaný kruch,
a tahle země se více jak 100 letí
nebyla bohužiloschopná
dosáhnout, nebo prožít nějaké
další období stability a udrovaného míru.
Byly tu, když si to vezmeme,
byly tu diktatury, jiné státy
se do situace agresivně vněšovali,
a k tomu všemu bylo Haiti
i obětí přírodních katastrof.

[Transcript] Vinohradská 12 / Válka gangů na Haiti

A se si všichni
vzpomínáme na to největší
které Haiti zasáhlo v roce 2010.
Poslední takové větší země třesení
tady bylo na jihu země
před dvě malety, v roce 2021.
A tenhle mix
takových těžkých událostí
a komplikovaného vývoje způsobilo to,
že růst v rámci socioekonomické svéry
zůstal, ve jakémsi limbu
a jak myslámáte území, kde lidé trpí,
protože v západní hemisféře neexistuje
stát, který byl trpěl
takovou úrovní hudoby, jako Haiti.
Tak tady není tolik perspektivy
k tomu zlepšení, proto se tolik částí
hlavního města chtělo úrodnou půdou
pro gangsterství, což je
také něco, co některé výskumi
ať už historické, nebo politické
studie ukazují, z čeho i někteří politici
třeba v minulosti čerpali a těžili
a využili takové oslabené prostředí
pro svůj vlastní zysk.
Poslední hajtský prezident
byl někdy před rokem apů
zastřelený kolumbijskými
žouďnými, to znamená,
že od té doby
vládnou Haiti právě
gengy. Co víme o hledně vraždy
prezidenta
Ževenela Moízeho, jedané tím, co
znamen, my jako lékaři zlobně z medí.
Má silí zmítane zemi bezprecedent.
Komando, které na Haiti
zpáchalo atenta na prezidenta
tvořilo 26 kolumbíců
a 2 američané hajtského původu.
K jiným zdrojům tohle zase přístup nemáme
a je jasné, že tahle událost konkrétně
byla nějakým hlavním
zlomem momentem toho, kdy se situace

začala rapidně zhoršovat
a poté země upadla
do ještě jako pětšého krúhu násilí
a to pokračuje do dnes.
Ještě většího je proto,
že situace byla velmi napětá
už několik měsíců předtím,
než k tahle události došlo.
A znamená to tedy tedy skutečně to,
že v té části ostrova je
několik gengů, které mezi sebou
vedou nějakým mocenský souboj.
Měkteré zdroje uvádi,
že těch gengů je na území
hlavně hlavního městap,
co znamená, že tam moc
je opravdu jako velmi rozdrobená
ty ozbrojené skupny
tak spolubují o území,
o vliv a tak dále.
Vlada existuje, v současnosti
vládo řídí premiér Ariel Omri,
zatím jsou mandat,
parlamentu vypršel a nové volby
se ještě nepodařilo uspořádat,
což prohloubilo zase opět
politické vákúm, na volby
se ještě čeká, takže proto
i hajty se pohybuje nejenom
v tom krúhu násilí, ale je i
v politické a ekonomické krizy.
A potom jsou tady i
nějaké sekundární problémy
jako obrovské množství vysídlených,
vysídlených lidí, je tady
neustála nestabilita, nedostatek potraven,
nebo jsou potravené drehe,
problémy s palivem a tak dále.
A když si mluvila o těch vnitřně
vysídlených obyvatelích, kteří museli
tomu, že se tam odgrávali
násilnosti a utíkali,
při čele nepodařilo si utést
buď z hajty jako

takového nebo třeba do
sousední Dominikácké republiky, protože
to jsme tady ještě neřekli oba dva tyto
státy, zdílí jeden ostrov
Hispaniola, tak kde
přesně se ti lidé nacházejí
v hajty utíkají, co nejdál od hlavního
města. Když se snažíte dostat
na západ země
z hlavního města, tak tam je část
které z tady obecně i všechny
médiá pojmenovávají jako
zemi nikoho, nebo území nikoho
kde se pohybuje velké množství
ozbrojenců a je velmi
těžké byt jenom project
touto částí města. Takže to hlenco
je přece jenom komplikované, proto
je velké množství lidí, kteří
když se dostanou do situace, kdy
musí opustit svůj domov
tak skrátka zůstanou v hlavním
městě, jenom se neustále přesouvají
a je to třeba případ i našich
mých kolegů, svých kolegů, kteří
už po několika té se stěhují
s domů, do domů zbytu, do jiného bytu
protože vždycky kde jsou
tak třeba zrovna v té části zase
propuknou boje, hoří tam domy
a ta situace je tam tak nebezpečná
že se rozhodnou prostě ten dom
a nebo byt prostě ho jenom nechat
a utíct, jenom s tím
co prostě zrovna unesou.
Opustil jsem svůj dom
a nastěhoval se do jiného nedaleko odtud
utekl jsem, po 6 měsících
jsem se vrátil
nedalo se sehnat auto a silnice byly
zavřené, zablokoval je
a na každé křižovace, kterou jsem
projížděl, stále lidé se zbraněmy
celá oblast byla takška

prázdna
bylo to jako kdyby vsichni nebo
skoro vsichni zmizeli
řikali jsem si tohle nezvládnou
tady nemůžu zůstat, bojím se
mám strach
funguje
ve městech nebo
třeba někdy na vesnicích
nějaký způsobný sný dom obrany
vzniklo tady v Dubnu
toho roku, tedy před pár měsící
taková civilní domo obrana
hnutí, kterému se říká
buateli, což
když to přeložím, tak to znamená
ořizávat strom
nebo loupávat strom
a vzniklo to
v jedné části, která jsem nejkená pv
a začala to velkou demonstrací
kde vlastně
tato domo obrana začala stavit barikády
ulicí, kde se chtěli ochránit
a ty barikády
cestavily zrůzných věcí, ať už to byly poskladaná
auta vedle sebe, třeba stare
ojeté vozy, nebo
jenom stromy, větve
kabely, pneumatiky
které i třeba některé se zapalovali, hořeli
aby se skrátka ochránili
před těmi ozbrojenými skupinami
a zůstali ve větším bezpečí
samozřejmě, ale i tahle sta domo obrana
potom přidala trošku více
dejme tomu i oleje
do toho ohně, protože přece
jenom i oni se dostávali
do nějakých křížových palep
a dostávali se do těch bojů
takže zboakele, jste domo obrany civilní
se vlastně stál jenom dáší
které už v takhle nepřehledné situaci

ale domo obrana tady funguje taky
V jakém stavu zdravotním
jsou místní
jakým pomáháte jako léka
že bez hranic?
Obecně zdravotnictví je tady
poměrně komplikovaně dostupné
protože co se týká
funkčnosti nemotnictví
tak pořád tady se on třeba některé nemocnice
ať už jsou státní nebo jsou krove
fungují, ale třeba ne úplně
kompletně ať už je to
zdůvodu nedostatku léku, nedostatku personálu
nedostatku paliva, takže nemáte
jak elektriny, nemáte jak
aby fungovali generátory a tak dále
ale pořád tady stále
zůstávají nějaké otevřene
problém ale třeba i s tím personálem je takový
že i ten samotný personál se obává
do té nemocnice dorazit, protože
mezi třeba domovem
toho daného zaměstnance a toho nemocnicí
se zrovna bojuje, jsou tam barikády
a skrátka není možná se do té nemocnice
do toho svého zaměstnání dostat
takže i spousta a nejenom lékařů
protože obecně v té samozřejmě společnosti
existuje strach
který je denudení
a my se tady snažíme vždycky identifikovat
lehá současné situace
kde je nějaká mezera v tom zdravotnicví
kterou bychom mohli zaplnit
my tady máme v pohtopchán s lavním městě
nemocnicé máme tady kliniku
pro oběti sexuálního násilí
máme tady mobilní kliniky
které jezdí do třeba těžko
dostupných míst, jako je Brooklyn
které je taková
jednoho gengu, která je vlastně
uprostřed větších o území

gengu zase jiného
takže se tam dřívě hodně bojovalo teď kon
mezi sebou a tyto dvě ozbré neskupiny
uzavřeli mír někdy před dvěma měsíci
přibližně, takže teď kon
jsme zase mohli obnovit ty aktivity a tak dál
a mimo pohtopchánc
máme takovou velkou porodnici
která je úplně na západě
země v takové rurálnější oblasti
máte teda porodnici
nabízíte i pomoc obětem sexuálního
násilí, co je ten největší problém
taky si změňovala hlad podle
světového potravinového programu
polovinahajtěňů trpí hladem
tak s čím nejčastěji
přijdou lékaři bezhranit z dostiku
Početně si myslím, že to pořád
jsou problémy nějakých
primárních zdravotnických potřeb
což znamená třeba dýchací problémy
dýchací infekce, problémy se zažíváním
malé děti, které mají běžné
nemoci, horečka
v místě, které jsou
slamovitějších oblasté, kde je
velmi špatná hygiena, tak tam lidé trpí
na sorap, což je nemoci, která by
se dala za právě dobrých hygienických
podmínek, velmi snadnu vyláčit
ale nejde to tam, což
znamená, že se to dále šíří
Takže to jsou opravdu takové primární
zdravotnické problémy, které by byli
velmi snadno řešitelné, ale lidi
nemají tady přístup lékařské péči
a třeba právě jsou kromé
když už nemají například
penízání na jídlo, tak představa toho,
že by šli doplacené nemocnice doplaceného
zdravotního střediska, tak i nemyslitelná
i my jako lékaři bezraní
s tady samozřejmě poskytujeme péči za darmo

ale co se týče počtů
případů, tak tohle s té očitě
asi ten nejčastější problém, ale potom
tady jsou urgentní případy, ať už to
jsou střelná poranění, nebo
třeba jakékoliv poranění, která je
měho damit. No a ty když si říkala,
že jste obnovili tedka
pomoc v jedné z těch enclave
v nich operuje gang
a ta encláva se
nachází v území jiného gangu
tak chápu správně, že předtím
jste tam museli zastavit tu pomoc
to znamená jsou i lokality, kde jste pomáhali
a už nemůžete, třeba právě
kvůli násilnostem. Přesně tak
jak myle se dostaneme do situace, kdy
jsme přesně v nějaké jako
křížové pozici, kde se prostě okolo
nás, kdybychom my přímo nebyli
nějakým terčem útoku,
ale dostáváme se do nějaké křížové palby
do nějaké špatné pozice, tak
pro bezpečnost nejenom nás
našich zaměstnanců, ale hlavně našich pacientů.
Pokoušíme ty pacienty
dostat do jiných zařízení, referovat, je
přesunuté a dočasně
třeba to dané zařízení
uzavřít. Což se stalo, přesně v tady
tom Brooklynu, pár měsíců
na spátek, teď jsme zase obnovili
nebo další příklad, v jiné části
hlavně města, která se jen je Tabach
tak tam máme stejně pojmenovou
nemocnici, a tam máme
dvě takové jednotky, máme tam
traumatologii, traumatcentrum
a potom oddělení, které pečuje
o popálené, které
je tady tady taky poměrně velké
množství takových pacientů a hlavně
popáleniny, co se týče ležby

velmi závažných popálenin, tak je to velmi drhá záležitost, na kterou hejtěně taky často nemohou vůbec dosáhnou.

Proto i tady právě provozujeme.

Ale

na začátku července v noci

ze 6. na 7. července

došlo ke kritickému incidentu,

kdy do této nemocnici

trhlo na silně si 20

o zbrojených mužů, byli zamaskovaní

my hřili zbraně měne naše zaměstnance

donutili je

si lehnout na zem a zastrařovali je.

Udělali to proto, protože

v naší nemocnici hledali nějakého pacienta, které

prostě chtěli dostat a slyřeli,

že o něho, tady toho konkrétního pacienta

si pečujeme, toho potom našli.

Nařli ho eřte ve chvíli, kdy byl na operačním sále.

Vytáhli ho ven

před nemocnici a odvezli ho sebu.

O tady tom pacientový, už jsme nikdy ne slyřeli,

nevíme o něm nic, ale tohle

jste je na prosto

neakceptovatelná situace.

Nemocnici by měla zůstat, na prosto

jako neutrálným místem právě

proto, aby tam kdokoliv ať už je to

řlen nějakého zbrojené skupiny

ať už je to běžný hajtán

čitelka ve škole, je to úplně jedno,

ale nemocnici by měla

a má zůstat neutrálným místem, kde

kdokoliv může požádat o pomoc

a najít lekerskou péči.

A jak měl se ten incident

stál, tak jsme se rozhodli dočasně

nemocnici uzavřít, proto, že tohle

to je nerespektování

zdravotnických struktur, jako takových.

Nařtěstí se nám tu nemocnici podařilo

28. srpna zase otevřít

tak doufáme, že už se takový

le incident nebude už nikde opakovat.
Tarko, kolik lidí už té válce
gengu nebo kuvůli
té válce gengu padlo?
Tisíce.
Tisíce lidí za X let.
Určitě. A myslím si, že to ohrožuje
i dalo by se říct i miliony.
Za těch opravdu, jako pokud si vezmeme,
že se bavíme o desítkách let,
tak to ohrožovalo miliony lidí.
Když je, že je, kolik lidí přesně teď?
Na hejty, že je přibližně 11-12 milionů.
Příčem samozřejmě
velké množství chtěch to lidí
se pohybuje, ať už přímo
vlavním městě a nebo v jeho okolí.
No a jaké je tedy v túle chvíli podle tebe
jako řešení té nastale situaci?
Já chápu na jedné straně,
že tam jako lékaři bezra nic pomáháte,
protože tam je prostě
rozsáhlá krize.
Ale to není udržitelné do budoucna.
Z toho, co ty si tam zažila,
co ty si načerpala za informace,
jaké se nabízí řešení?
To řešení si myslím, že
v současnosti nikdo z nás nevidí.
Východisko z tahle situace hledalo
a pořád hledá už tolik aktéru.
A nezyskové organizace nejsou
bohuželala aktérem, který by měli
na takovouhle situaci
nějakou kouzelnou formule, jak z tohoven
a na co bychom měli přít,
co by měl být další krok.
To nám nenáleží
třeba nové bolby
nebo mezinárodní intervence,
která se diskutuje už poměrně dlouhou dobu,
či něco jiného.
To si vůbec teď nedokážu odhadovat,
nedokážu teď kon odhadnout,

jaká by taková dle formule měla být.
Já jenom doufám, že se to řešení
jednou najde, protože já osobně
si myslím, že to množství lidí,
kteří nahají ty trpí, právě koli
takové dle situaci je velké.
A když slyší v naše kolegy, kteří
přemýšlí o tom, že by
přestali s námi jako s lékaři bezraníc
pomáhat právě proto, protože mají rodinu
a už si nedokážu představit
žádnou, jakoukoli budoucnost
pro svoje děti a proto třeba chtějí
opustit území hajty.
Je prostě strašně nešťastná situace.
Takže se děje to,
že spousta lidí z hajty tedy odjíždí
a že se zároveň, jestli jsem to dobře pochopil
i uvažovalo a stále uvažuje o tom,
že by mezinárodní společenství
zahel nějakou intervenci přímo na hajty.
Je to tak, hajtská vláda
oficiálně požádala OSN
o pomoc v námci vojenské intervence
Loni na podzim.
O té doby se tyhle diskuse neustále
vrací na stůl a probíhejí náhnet
několika úrovních.
Nakonec se nabídla uklinulých týdněch
Kenya, že tento zásah bude
jako nějaký líd vedoucí stát.
Z toho, ale co víme z médií
se tohlenco formovalo
slovníkovi, jdejme tomu, jako policiní zásah
proti ozbrojeným skupinám
a lepo nedávné náště
věkenských představitelů
se slovník takového zásahu začel
trochu pozměňovat a ta situace
se trošku začala měnit
a myslím si, že tedko neště pořád
je velmi nejasné, teda jakou formu
by případná taková intervence
měla mít, které státe by se k ní předely.

Je hrozně těžké říct, jestli tohleco
by teoreticky mûhlo by někdy nějaké řešení
pořád ty situace ještě nepřehledná
a nedá se úplně říct, kam tohleco
přesně povede.

Taku vidíme, jak to nakonec
příštích měsících a letech
z hajty bude
a musím se tě zeptat, protože
v posledních těch 20 minut
to nebylo úplně hezké poslouchání.

Je něco pozitivního, co si odnášíš
z hajty?

Pozitivní jsou asi dvě věci.
A vyloženě zdravotnická a jedna osobní.
Co se týče těch zdravotnických,
tak to je tady samozřejmě
obrovský těžké najít, protože
tady vidíte lidi popálené,
postřelené, děti, které mají
základní infekci a skrátka se
nedokážu vyláčit, protože nemají
peníze na léky. Ale zasehovali jsme
tady dlouho v rámci cholery, co
je nemoc, která se tady v probě o posledních
deset let opakovaní vracila
a epidemie propukali a poslední epidemie
a loni vřínu, vřínu 2022
a přibližně dokonce s Repna
2023 jsme ošetřeli přes
26 000 případů, což je zruha
polovina všech případů v zemi
a počet detekovaných případů
v posledních týdnech začal prudce
klesat jejich méně a méně.

Tohlensto je určitě jedna
velmi důležitá dobrá správa,
že ale spodně tohlensto může
a spodně na chvíli hajty
si od toho ulevit, od cholery, od epidemie
cholery. A ta osobní pozitivní
věc je, že hajtě ani
sporo mě osobně, já jsou hrozně inspirativní
lidi, všichni mojej kolegové,

[Transcript] Vinohradská 12 / Válka gangů na Haiti

kteří byt mají i strach
tak neustále chodí do práce
s neuvěřitelnězkou
skvělou náladou. Já tomu
trošku tak vtipně říkám, že mají
prostě kripský jako šarm.
Protože i když ta situace je
prostě těžká
i v domech vedleních, které
půjce nich strlí, nebo třeba
někde něco vybuchlo, někde něco hoří
třeba utíkají v ulicích a tak dál,
tak ta situace je těžká a přesto se nevzdávají
svojí zemi milují
a trás půstvodních právě na opak, to zemi nechce
opustit, protože prostě hajty
je pro ně jenom jedna.
Je to domov, ale je to i peklo na zemi
i o tom jsme společně mluvili moc díky za to.
Taky děkuju.
Tohle už je všechno z Vinohradské 12.
z pravodajského podkástu Českého
rozhlasu. Dnes s terezou
Vinhaniakovou, která je
nezakážou bez hranic vedoucí komunikace,
vavili jsme se o smutném
osudu hajty, o válce gengu
a o každodíní strzelbě.
Pokud vás tahle epizoda
zaujala poslucháte nás v rádiu
a ještě nás tak dobře neznáte,
tak poradím, že všechny naše
další díly najdete pěkně
pohromadě na webu i rozhlasce
zet nebo v podkástových aplikacích.
S novým tématem a
s novým hostem jsme na plusu
vždy po 10. dopoledne.
Naslešenou zítra.